

Yargıtay HGK E.2025/217 K.2026/354 (10.06.2026)

Karar metni, Yargıtay Başkanlığı Karar Arama sistemindeki yayımlanmış hâliyle aynen aktarılmıştır; taraf adları kaynakta anonimdir.

Hukuk Genel Kurulu 2025/217 E. , 2026/354 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ :Asliye Hukuk Mahkemesi

SAYISI : 2023/217 E., 2024/32 K.

ÖZEL DAİRE KARARI : Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 24.05.2023 tarihli ve

2023/1951 Esas, 2023/2799 Karar sayılı BOZMA kararı

1. Taraflar arasındaki geçit hakkı kurulması davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, Marmaris 3. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen davanın kabulüne ilişkin karar davalılar ... ve ... vekilleri tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 7. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir.

2. Direnme kararı davalılar vekilleri tarafından temyiz edilmiştir.

3. Hukuk Genel Kurulunca dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği düşünüldü:

I. YARGILAMA SÜRECİ

Davacı İstemi

4. Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkili adına kayıtlı Muğla ili, Marmaris ilçesi, ... Mahallesi 1 30... ve 72 parsel sayılı taşınmazların ana yola bağlantısının olmadığını ileri sürerek davalılara ait komşu parseller aleyhine geçit hakkı kurulmasını talep etmiş; 09.10.2013 tarihli celsede 1 30... parsel sayılı taşınmaz yönünden davadan feragat ettiğini bildirmiştir.

Davalılar Cevabı

5. Davalı ... ile davalı ... ayrı ayrı sundukları cevap dilekçelerinde; davayı kabul etmediklerini, davacının ana yola ulaşabilmesi için en elverişli geçidin talep ettiği yerler olmadığını, bu hususun keşif sırasında ortaya çıkacağını, kendilerine ait taşınmazlar üzerinden geçit hakkı tesis olunması hâlinde ciddi bir zarara maruz kalacaklarını, davacının hâlen kullandığı fiili bir yol bulunduğunu belirterek davanın reddini savunmuşlardır.

İlk Derece Mahkemesinin Birinci Kararı

6. Marmaris 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 09.10.2013 tarihli ve 2011/132 Esas, 2013/633 Karar sayılı kararı ile; davacının 1 30... parsel hakkında açtığı davanın feragat nedeniyle reddine, 1 30... parsel sayılı taşınmaz hakkındaki davasının kabulü ile davacıya ait ... Beldesi 1 30... parsel lehine davalılar ...'a ait 51 parsel üzerinden 35,29 m², ...'ye ait 50 parsel üzerinden 37,72 m² yer üzerinden 24.05.2013 havale tarihli fen bilirkişisinin raporunda 3 No.lu alternatif olarak gösterilen ve C harfiyle gösterilip yeşile boyanan yer ile D harfi ile gösterilip kırmızıya boyanan toplam 2,5 m²'lik kısımdan geçit hakkı tesisine karar verilmiştir.

Özel Dairenin Birinci Bozma Kararı

7. Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde taraf vekilleri temyiz isteminde bulunmuşlardır.

8. Yargıtay (Kapatılan) 14. Hukuk Dairesinin 28.10.2014 tarihli ve 2014/11483 Esas, 2014/11945 Karar sayılı kararı ile;

“...somut olayda, mahkemece kurulan geçit ile paftada mevcut bir genel yola bağlantı kurulmuş değildir. Geçitin bağlandığı yerin paftasında genel kadastro yolu değil, deniz sahili olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, davacının genel yoldan ulaşımını sağlayacak şekilde geçit talebi olup olmadığı sorularak talebi varsa bu kanunda Dairemizin yukarıda belirtilen ilkeleri doğrultusunda gerekli araştırmalar yapılarak sonucuna göre bir karar verilmelidir. Eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.

Kabule göre de, keşif esnasında davacının 1,5 m’lik geçit talebinin bulunduğu belirtilmesine rağmen talebi aşar şekilde 2,5 m genişlikte geçit tesisi isabetli olmamıştır.

Bozma nedenine göre davacının temyiz itirazlarının şimdilik incelenmesine gerek görülmemiştir ...” gerekçesiyle karar bozulmuştur.

İlk Derece Mahkemesinin İkinci Kararı

9. Marmaris 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 25.10.2017 tarihli ve 2015/510 Esas, 2017/588 Karar sayılı kararı ile; bozma ilâmına uyularak yapılan yargılama sonunda; davacının 1 30... parsel hakkında açtığı davanın feragat nedeniyle reddine, 1 30... parsel sayılı taşınmaz hakkındaki davanın kabulüne, davacıya ait ... Mahallesi 1 30... parsel taşınmaz lehine, davalılar ...'a ait 51 parsel üzerinden 22,96 metrekare, ...'ye ait 50 parsel üzerinden 22,71 metrekare yer üzerinden 10.04.2017 havale tarihli fen bilirkişi raporunda 2. alternatif olarak gösterilen (A2) ve (B2) işareti ile kırmızı çizgi ile belirtilen yerden 1,5 metre genişliğinde geçit hakkı tesisine karar verilmiştir.

Özel Dairenin İkinci Bozma Kararı

10. Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde taraf vekilleri temyiz isteminde bulunmuşlardır.

11. Yargıtay (Kapatılan) 14. Hukuk Dairesinin 10.09.2018 tarihli ve 2018/1014 Esas, 2018/5392 Karar sayılı kararı ile;

“...Somut olayda mahkemece, kadastro paftasına göre yol olmayan fiilen yol olduğu tespit edilen bölüme bağlanacak şekilde geçit hakkı tesis edilmiştir. Geçit hakkının zorunlu olarak genel kadastral yola bağlanarak tesisi gerekir. Yukarıda değinilen ilkelere göre mahkemece bilirkişi vasıtasıyla başka alternatifler araştırılarak geçit tesis edilmesinin mümkün olup olmadığı tespit edilmeli, geçit tesisinin mümkün olduğunun anlaşılması halinde en uygun seçenekten geçit kurulması gerekirken, kadastro paftasına göre yol olmayan bölüme bağlanmak suretiyle geçit tesisi doğru görülmemiş, bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir.

Kabule göre de; davacı tarafından 25.07.2013 tarihinde 27.045.08 TL geçit hakkı bedelinin depo edildiği, bozma sonrası hazırlanan 04.05.2017 tarihli bilirkişi raporunda mahkemece geçit hakkı tesisine karar verilen 2. alternatifin bedelinin ise 33.990,92 TL olarak belirlendiği anlaşıldığından bu bedelin depo ettirilmesi gerekirken, mahkemece 27.045.08 TL geçit hakkı bedelinin depo ettirilmesiyle yetinilmesi de doğru görülmemiş, hükmün bu nedenlerle bozulması gerekmiştir...” gerekçesiyle karar bozulmuştur.

İlk Derece Mahkemesinin Üçüncü Kararı

12. Marmaris 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 27.12.2022 tarihli ve 2020/28 Esas, 2022/291 Karar sayılı kararı ile; mahkemece bozma ilâmına uyularak yapılan yargılama sonunda; Muğla ili, Marmaris ilçesi, ... Mahallesi 1 30... parsel lehine 1 30... ve 51 parseller aleyhine bilirkişiler tarafından düzenlenen 24.05.2022 havale tarihli bilirkişi inceleme raporu ekinde durum tespit krokisinde mavi ve sarı renkte gösterilen 4 No.lu alternatiften (merdiven yapılmak sureti ile) 1,5 metre genişliğinde 50 No.lu parselden 22.75 m², 51 No.lu parselden

22.96 m² alanlı kısımdan geçit hakkı tesisine karar verilmiştir.

Özel Dairenin Üçüncü Bozma Kararı

13. Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalılar ... ve ... vekili temyiz isteminde bulunmuşlardır.

14. Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 24.05.2023 tarihli ve 2023/1951 Esas, 2023/2799 Karar sayılı kararı ile;

“...1. Bu tür davalar ülkemizde arazi düzenlenmesinin sağlıklı bir yapıya kavuşmamış olması ve her taşınmazın yol ihtiyacına cevap verilmemesi nedeniyle zorunlu olarak açılmaktadır. Geçit hakkı verilmesiyle genel yola bağlantısı olmayan veya yolu bulunsa bile bu yol ile ihtiyacı karşılanamayan taşınmazın genel yolla kesintisiz bağlantısı sağlanır. Uygulama ve doktrinde genellikle bunlardan ilkinde “mutlak geçit ihtiyacı” veya “geçit yoksunluğu”, ikincisine de “nispi geçit ihtiyacı” ya da “geçit yetersizliği” denilmektedir.

2. Türk Medeni Kanunu'nun 747/2 nci maddesi gereğince geçit isteği, önceki mülkiyet ve yol durumuna göre en uygun komşuya, bu şekilde ihtiyacın karşılanmaması halinde geçit tesisinden en az zarar görecektir olana yöneltilmelidir. Zira geçit hakkı taşınmaz mülkiyetini sınırlandıran bir irtifak hakkı olmakla birlikte, özünü komşuluk hukukundan alır. Bunun doğal sonucu olarak yol saptanırken komşuluk hukuku ilkeleri gözetilmelidir. Geçit ihtiyacının nedeni, taşınmazın niteliği ile bu ihtiyacın nasıl ve hangi araçlarla karşılanacağı davacının sübjektif arzularına göre değil, objektif esaslara uygun olarak belirlenmeli, taşınmaz mülkiyetinin sınırlandırılması konusunda genel bir ilke olan fedakârlığın denkleştirilmesi prensibi dikkatten kaçırılmamalıdır.

3. Uygun güzergah saptanırken önemle üzerinde durulması gereken diğer bir yön ise aleyhine geçit kurulan taşınmaz veya taşınmazlar bölünerek kullanım şekli ve bütünlüğünün bozulmamasıdır. şayet başka türlü geçit tesisi mümkün değilse bunun gerekçesi kararda açıkça gösterilmelidir.

4. Yararına geçit kurulacak taşınmazın tapuda kayıtlı niteliği ve kullanım amacı nazara alınarak özellikle tarım alanlarında, nihayet bir tarım aracının geçeceği genişlikte (emsaline göre 2,5-3 m.) geçit hakkı tesisine karar vermek gerekir. Bu genişliği aşan bir yol verilmesinin zorunlu olduğu hallerde, gerekçesi kararda dayanakları ile birlikte gösterilmelidir.

5. Saptanan geçit nedeniyle yükümlü taşınmaz malikine ödenmesi gereken bedel taşınmazın niteliği gözetilerek uzman bilirkişiler aracılığı ile objektif kıstaslar esas alınarak belirlenmelidir. Bu bedel de hükümden önce depo ettirilmelidir. Hemen belirtmek gerekir ki, bedelin belirlenmesinden sonra hüküm tarihine kadar taşınmazın değerinde önemli derecede değişim yaratabilecek uzunca bir süre geçmiş veya bedel tespitinden sonra yörede taşınmazın değerini artıracak değişiklikler meydana gelmiş olabilir. Bu gibi durumlarda mülkiyet hakkı kısıtlanan taşınmaz malikinin mağduriyetine neden olmamak ve diğer tarafın hakkın kötüye kullanılması sonucunu doğuracak olası davranışlarını önlemek için hüküm tarihine yakın yeni bir değer tespiti yapılmalıdır.

6. Geçit hakkı kurulmasına ilişkin davalarda davanın niteliği gereği yargılama giderleri davacı üzerinde bırakılmalıdır.

3. Değerlendirme

1. Somut olayda mahkeme kabul gerekçesi olarak geçit hakkı tesis edilen güzergahın tüm kadastral yolların bağlandığı ve yöre halkı tarafından kullanılan "Sahil Okul Yolu" olarak belirtilen iki şeritli asfalt tek yol olduğunu, diğer alternatiflerdeki kadastral yolların mevcut sahil yoluna bağlanmadığı, davacının geçit talebinin kabul görmemesinin hakkaniyete aykırı

bir durum oluşacağı ve geçit ihtiyacının karşılanmamış olacağını kabul edilmiştir.

2. Her ne kadar davacıya ait 1 30... parsel sayılı taşınmazın kadastro paftası ve bilirkişi raporları incelendiğinde genel yola bağlantısının bulunmadığı dolayısı ile mutlak geçit ihtiyacında olduğu sabit ise de mahkemece kabul edilen geçit güzergâhı usul ve yasaya aykırıdır.

3. Geçit güzergâhı tespit edilirken objektif esaslara uygun olarak genel yola bağlantısının sağlanması gerekir. Paftasında "yol" olarak gözükmeyen fiili yola bağlantının sağlanması kesintisizlik ilkesine aykırılık teşkil eder.

4. Mahkemece davacıya ait taşınmaz yararına kesintisiz geçit hakkı kurulabilecek çevredeki tüm genel yolları gösterir pafta örneği merciinden getirildikten sonra mahallinde yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmalı, davacıya ait taşınmazı kesintisiz olarak genel yola bağlayacak tüm alternatifler incelenmeli, taşınmazın kuzeyindeki bağlantı yolu da bu inceleme sırasında dikkate alınmalıdır.

5. Mahkemece geçit güzergâhının genel yola bağlantısı kurulmak suretiyle davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile fiili yola bağlantı sağlanmak suretiyle karar verilmesi doğru görülmemiştir...” gerekçesiyle karar oy çokluğuyla bozulmuştur.

Direnme Kararı

15. Marmaris 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 05.03.2024 tarihli ve 2023/217 Esas, 2024/32 Karar sayılı kararı ile; önceki karar gerekçesine ek olarak, kadastral yol olarak tespit edilip adlandırılması gereken alanın "Sahil-Okul yolu" olarak adlandırılması yolun araç ve yaya yolu olarak kullanmasına engel olmadığı gibi köy halkının alışveriş merkezine, esnaf dükkanlarına, okullara, sağlık kuruluşlarına halkın genel olarak geçimini sağladığı yat ve teknelere ulaşımını ve yine Marmaris ya da başka köylere ulaşımını sağladığı tek yol iken davacının geçit talebinin kabul görmemesinin hakkaniyete aykırı bir durum oluşturacağı gibi geçit ihtiyacının da karşılanmamış olacağı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir.

Direnme Kararının Temyizi

16. Direnme kararı süresi içinde davalılar vekilleri tarafından temyiz edilmiştir.

II. UYUŞMAZLIK

17. Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; somut olay bakımından mahkemenin geçit irtifakı tesis edilecek alanı tespit yönünde yaptığı incelemenin yeterli ve varılan sonucun yerinde olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

III. GEREKÇE

18. Uyuşmazlığın çözümü için öncelikle konuyla ilgili kavramlar ve yasal mevzuatın irdelenmesinde yarar bulunmaktadır.

19. Türk Medeni Kanunu'nun “Zorunlu geçit” başlıklı 747. maddesi; “Taşınmazından genel yola çıkmak için yeterli geçidi bulunmayan malik, tam bir bedel karşılığında bir geçit hakkı tanınmasını komşularından isteyebilir.

Bu hak, ilk önce kendisinden bu geçidin istenmesi önceki mülkiyet ve yol durumuna göre en uygun düşen komşuya karşı ve daha sonra bundan en az zarar görecekt olana karşı kullanılır.

Zorunlu geçit iki tarafın menfaati gözetilerek belirlenir” hükmünü içermektedir.

20. Anılan maddeye göre, genel yola çıkmak için yeterli bir geçidi bulunmayan taşınmaz sahibi, tam bir bedel karşılığında komşularından kendisine geçmek için geçit hakkı tanınmasını isteyebilir. Kanun koyucu bu düzenleme ile şartların gerçekleşmesi hâlinde

ihtiyaç sahibine irtifak hakkı kurulmasını isteme hakkı sağlamıştır.

21. Geçit hakkı, yenilik doğuran bir hak olup, bu hak, geçit ihtiyacı bulunan taşınmazın mülkiyetine bağlıdır. Hak sahibinin, bu hakkını kullanarak irtifak hakkı kurulmasını istemesi ile yükümlü taşınmaz maliki irtifak hakkı kurma borcu altına girmektedir. Taşınmazın bu borçla yükümlü olma durumu, mülkiyetin kısıtlanmasını teşkil etmektedir. Bu borç yerine getirilince, ortaya geçit irtifakı çıkmaktadır .

22. Geçit hakkı verilmesine ilişkin davalarda, bu hak taşınmaz leh ve aleyhine kurulacağından leh ve aleyhine geçit istenen taşınmaz maliklerinin tamamının davada yer alması zorunludur.

23. Ülkemizde arazi düzenlemesinin sağlıklı bir yapıya kavuşmamış olması ve her taşınmazın doğrudan yol ihtiyacının karşılanmamış bulunması, geçit davalarının kaynağını oluşturmaktadır. Bilindiği üzere geçit hakkı verilmesiyle genel yola bağlantısı olmayan veya yolu bulunsa bile bu yol ile ihtiyacı karşılanamayan taşınmazın genel yolla kesintisiz bağlantısı sağlanır. Geçit hakkı kurulabilmesi için geçit ihtiyacı duyulan taşınmazın genel yola hiç veya yeteri kadar bağlantısının bulunmaması gerekmektedir. Uygulama ve doktrinde genellikle bunlardan ilkinde “mutlak geçit ihtiyacı” veya “geçit yoksunluğu”, ikincisine de “nispi geçit ihtiyacı” ya da “geçit yetersizliği” denilmektedir. Geçit ihtiyacı baştan itibaren olabileceği gibi, sonradan gerçekleştirilen kadastro, imar uygulamaları veya kamulaştırma işlemi sonucu da doğabilir.

24. Mutlak geçit ihtiyacının olduğu durumlarda geçit hakkının kurulması zorunlu olmasına rağmen, nispi geçit ihtiyacının olduğu durumlarda ise geçit hakkı tesis edilip edilmeyeceği somut olaydaki durum ve şartlar dikkate alınarak hukuka ve hakkaniyete uygun bir şekilde değerlendirilmelidir. Burada dava konusu taşınmazın niteliği, kullanım amacı, geçit ihtiyacının nasıl ve hangi araçlarla giderileceği objektif kriterler dikkate alınarak belirlenmeli ve fedakârlığın denkleştirilmesi ilkesi göz ardı edilmemelidir. Mevcut bir yolun objektif ölçülere göre taşınmazın ekonomik ihtiyaçlarına cevap vermemesi veya taşınmazın yararlanma biçiminde zaman içinde değişiklik olması durumunda nispi geçit ihtiyacının varlığından söz edilebilir (doktrindeki bir esere atıf).

25. Diğer yandan, geçit hakkı taşınmaz mülkiyetini sınırlayıcı bir irtifak hakkı olmakla birlikte özünü komşuluk hukukundan alır. Bunun doğal sonucu olarak yol saptanırken komşuluk hukuku ilkeleri gözetilmelidir. TMK'nın 747/2. maddesi gereğince geçit isteği, önceki mülkiyet ve yol durumuna göre en uygun komşuya, bu şekilde ihtiyacın karşılanmaması hâlinde geçit tesisinden en az zarar görecektir olana yöneltilmelidir. Geçit hakkı tesisinde fedakarlığın denkleştirilmesi ilkesi gereği, alternatifli güzergâhlar içerisinde lehine geçit hakkı tesis edilecek taşınmaz maliki açısından en kısa ve en az giderli olanı değil; aleyhine geçit hakkı tesis edilebilecek taşınmaz malikleri açısından objektif olarak en az külfet yüklenecek ve en az zarar görecektir olanının tercih edilmesi gerekir.

26. Dosya incelendiğinde; mevcut bilirkişi raporları ile ... İmar ve Şehircilik Müdürlüğünün cevabi yazılarından anlaşılacağı üzere, davacıya ait Muğla ili, Marmaris ilçesi, ... Mahallesi kâin 1 30... parsel sayılı taşınmaza komşu olan 1 30... ve 51 parsel sayılı taşınmaza bitişik imar yolu bırakılmadığı, “Cumhuriyet Caddesi” isimli sahil yolunun Çevre ve Orman Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığınca 01.02.2007 tarihinde onaylanan 1/100 Ölçekli ... 1. Etap Uygulama Planı'nda “Kıyı Bandı Düzenlemesi Yapılacak Alan Sınırı” olarak tanımlandığı ve imar yolu olarak gösterilmediği anlaşılmaktadır.

27. Mahkemece geçit hakkı tesis edilen güzergahın tüm kadastral yolların bağlandığı ve yöre halkı tarafından kullanılan "Sahil Okul Yolu" olarak belirtilen iki şeritli asfalt tek yol olduğu, diğer alternatiflerdeki kadastral yolların mevcut sahil yoluna bağlanmadığı, bu durumda davacının geçit ihtiyacının karşılanmamış olacağı gerekçesiyle davanın kabulüne

karar verildiği anlaşılmaktadır.

28. Dosya kapsamından davacıya ait 1 30... parsel sayılı taşınmazın kadastro paftası ve bilirkişi raporları incelendiğinde genel yola bağlantısının bulunmadığı, dolayısıyla mutlak geçit ihtiyacında olduğu sabit ise de mahkemece kabul edilen geçit güzergahı davacıya ait taşınmaza komşu olan 1 30... ve 51 parsel sayılı taşınmaza bitişik imar yolu bırakılmadığından usul ve yasaya aykırıdır.

29. Geçit güzergahı tespit edilirken objektif esaslara uygun olarak genel yola bağlantısının sağlanması gerekir. Paftasında "yol" olarak gözükmeyen fiili yola bağlantının sağlanması kesintisizlik ilkesine aykırılık teşkil eder.

30. Bu durumda, mahkemece davacıya ait taşınmaz yararına kesintisiz geçit hakkı kurulabilecek çevredeki tüm genel yolları gösterir pafta örneği ilgili merciinden getirildikten sonra mahallinde yeniden keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmalı, davacıya ait taşınmazı kesintisiz olarak genel yola bağlayacak tüm alternatifler incelenmeli, taşınmazın kuzeyindeki bağlantı yolu da bu inceleme sırasında dikkate alınarak oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerekmektedir.

31. O hâlde, geçit güzergahının genel yola bağlantısı kurulmak suretiyle davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile fiili yola bağlantı sağlanmak suretiyle karar verilmesi doğru görülmemiştir.

32. Hâl böyle olunca; tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki belge ve delillere, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

33. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

IV. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Davalılar vekillerinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı, 6217 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenen "Geçici Madde 3" atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince BOZULMASINA,

İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine,

Aynı Kanunun 440. maddesi gereğince kararın tebliğinden on beş gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere,

10.06.2026 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.